

LØRDAG 4. SEPTEMBER 2010

Rotløs hage midt i storbyen

I en travel rundkjøring i bydelen Kreuzberg ligger porten til Prinzessinnengarten, en mobil hage. 5600 kvadratmeter forsøpelt brakkland er blitt en oase for både planter og mennesker.

Aftenpostens korrespondent
INGRID BREKKE

Berlin

Bare de puslete trærne har røttene i bakken i Prinzessinnengarten, oppkalt etter gaten den ligger i, tett ved Oranienstrasse, velkjent for festglade berlinturister. I et år har Robert Shaw leid tomten av bymyndighetene. Den har ligget brakk siden krigen, og Berlin ønsker å selge den for å fylle den tomme kommunekassen. Men mens de leter etter kjøper, har Shaw rimelig leie og tre måneders oppsigelsestid. Dermed laget han hagen slik at den kan flyttes: Poteter dyrkes i sekker, salat og urter i kasser – tilsammen 300 forskjellige arter.

– Så forurenset som bakken sikkert er her, er det nok like greit, smiler han.

Idé fra Cuba. Den tidligere dokumentarfilmregissøren fikk ideen til å lage en sosial hage da hans sønn ble født i 2007 og han måtte slutte å reise så mye. For ti år siden bodde han på Cuba et par år, og det er derfra han hentet inspirasjonen.

– Etter at Sovjetunionen gikk i oppløsning, slet Cuba med matforsyningen. For å fremme produksjonen lot regjeringen befolkningen anlegge hager. Store hager i utkanten av byene, men også små hager midt i storbyen, der de fikk lov til å selge avlingen privat. Jeg bodde like ved en slik hage, jeg handlet der og drakk kaffe med naboene.

Og det er nettopp nabolaget og det sosiale som er hovedpoenget med Shaws hage.

– Selv om man er arbeidsløs eller har det dårlig, kan man likevel gjøre noe ordentlig og skape noe vakkert. Målet vårt var å skape en atmosfære der folk har lyst til å være. Noen kan hagearbeid – for eksempel deltar flere tyrkiske kvinner som vokste opp med jordbruk – andre kan ingenting. Folk lærer av hverandre.

Tjener penger. Prinzessinnengarten bidrar med mye til nabolaget, sier Shaw og ramser opp positive begreper: Urbant jordbruk, sunn mat, sosiale struktur, resirkulering og økonomiske verdier. Særlig det siste er han opptatt av.

– Det er selvsagt bare tull å dyrke jorden midt i byen, sett fra et økonomisk synspunkt. Derfor etablerte vi en kafé, slik at vi kan tjene penger.

Det er forretningspartneren Marco Clausen som driver kaféen, mens Shaw selv driver hagen. Kaféen gir inntekter nok til å betale tomteleien (2300 euro i måneden) og faste utgifter, samt lønne fire mennesker på full tid. Shaw har ikke prøvd å

Robert Shaw og nabolaget hans dyrker 300 arter i den flyttbare hagen i Kreuzberg. Hobbygartnerne lærer av hverandre, og målet er å møtes på tvers av etnisitet og generasjoner. – Det virker, sier han.

FOTO: INGRID BREKKE

Kaféen gir inntekter nok til å betale tomteleien (2300 euro i måneden) og faste utgifter, samt lønne fire mennesker på full tid.

BOMILJØ Sosiale hager

I Berlins mange kolonihager finnes omtrent 75 000 parseller, og det er lange ventelister.

Felleshager drives på mange ulike måter: Skolehager er vanlig. De såkalte interkulturelle hagene drives av bydelene. De skal være et møtested på tvers av etnisitet, og er som kolonihager uten gjerder mellom parsellene.

Enkelte hager er okkuperte og drives ulovlig av en gruppe i et nabolag. Den mest kjente er «Rosa Rose» i Friedrichshain, som er blitt kastet ut to ganger og nå prøver å etablere seg lovlig.

Se nettsidene prinzeessinnengarten.de og rosarose-garten.net.

få offentlig støtte, han setter pris på uavhengigheten.

De selger også grønnsaker og enkelte produkter fra hagen, men det gir heller ikke inntekter å snakke om.

– Vi kunne like gjerne gitt dem bort, men for meg er det symbolsk viktig at vi skaper noe som har økonomisk verdi. De som jobber, får kjøpe til halv pris.

– Føler du at dere er en del av en større bevegelse?

– Både ja og nei. Vi har kontakt med andre hager, for eksempel i Uppsala, og vi er med i nettverk med 30 hager i Berlin. Det er helt klart en trend rundt urbant jordbruk og byhager, og i slutten av september arrangerer vi en europeisk workshop. Samtidig er alle hagene forskjell-

lige, og jeg blir litt sliten av dette nettverksarbeidet – det er som å oppdra barn, alle vet best.

Mange muligheter. Shaw regner med at de snart må flytte, og de har fått mange tilbud om nye tomter, også i andre byer: Stuttgart, Hamburg, Köln...

– Men vi vet ikke helt hva vi skal gjøre. Skal vi bli et stort firma? Starte flere hager? Shaw er tvilende, han mener nøkkelen til suksessen ligger i at de er en non-profit-organisasjon og at de som driver alltid er til stede. Ikke mange ønsker å jobbe på den måten for lav lønn. – Menneskene i nabolaget trenger følelsen av å ta del i noe som utvikler seg. Det betyr at det må være åpent hver dag, ryddig og tilgjengelig.

Inntil videre holder de skansen.

I november skal de levere en mobil hage til en teaterforestilling, og de gjør gjerne plass til kunstprosjekter i hagen: Innerst snekres det opp den rene skrotlandsbyen. Det er en installasjon av den britiske kunstneren Tony Hornecker, og noen sommerkvelder skal det avholdes en performance der – «du vet, den typen show der man får servert mat av transvestitter og sånt», forklarer Shaw.

Gjennom hagen driver også aktivt ungdomsarbeid, de har en fast gruppe med 50 skoleelever i et prosjekt kalt Bysafari. Til uken skal de bygge et ordentlig hus man kan bo i. Av containere.

ingrid.brekke@aftenposten.no